

Sokunk előtt nem titok, hogy Nyíró József lelke, de hamvai is jelen voltak az ünnepségen. Az érzéketlen hivatalok és elembertelenedett politikusok előtt kellett ez – szégyenükre - rejtve maradjon.

A Székely Apostol tehát többszörösen is jelen volt a székelyudvarhelyi Papkertben. Lelke, írásainak mondandója, végakarátának megfelelően, emberöltőkön át gazdagítja és nemesíti Székelyföldet és minden magyart.

Tamási „rendes feltámadásából” ismert hősök sorsában osztozva járja kálváriáját Nyíró József is. Az őt megillető rendes temetéséig.

Erdélyi Kiskönyvtár

Újabb köteteket szerkesztek, amelyeket az Ághegy Könyvek sorozatában való megjelenés mellett a félbemaradt Erdélyi kiskönyvtár gyarapítva az erdélyi olvasók figyelmébe ajánlok.

Húsz esztendővel ezelőtt, amikor a rendszerváltás nyomán újra lehetőség adódott a magyar művelődés valóságos mértékű szolgálatára, akadt egy naiv szerkesztő, aki elődeink példáiból erőt merítve és az időszerű szükség parancsának engedve olcsó népkönyvtári sorozatot álmódott. A nagy E és kis k betűből alakított, számozott, az addig tiltott, harsogóan zöld színben pompázó vékony könyvek (inkább füzetek) hátlapján ez állt:

MINDEN ROMÁNIAI MAGYAR CSALÁD OLCSÓ KISKÖNYVTÁRA

A könyvsorozat hirdetéseiben pedig figyelemfelkeltő volt az ígélet. Az *Erdélyi kiskönyvtár* köteteinek ára sohasem lehet drágább négy-öt tojás áránál! Inflációs évek voltak, ehhez kellett igazodnia a sorozatszerkesztőnek, aki olvasmányt, publicisztikát, erdélyi érdekességeket és kézikönyvet kívánt az egyszerű emberek kezébe adni. Azoknak a magyaroknak készült a sorozat, akiktől a hatalom tiltotta történelmünk, földrajzi nevein használatát, a nagyjainkra emlékezést és nyelvünk pallerozását sem nézte jó szemmel. A szerkesztő igyekezete találkozott egy nemzeti érzését nem titkoló, sikeres vállalkozó mérnökemberével: nem a haszonszerzés hajtotta őket, hanem a sokszor elfelejtett, de az erdélyiekben örökségként élő népszolgálat. A nép pedig nekik is a Tamási Áron fogalmazásában nem osztályokat jelentett, hanem az erdélyi magyarságot. Legközelebbi példának a helikoni írók tízedik tanácskozásán, Kacsó Sándor által javasolt *Hasznos könyvtár* sorozatot gondolták, és abban reménykedtek, hogy kezdeményezésük szükségességét igenlve mindenfelé értő és segítő társakra találnak az akkori megbolydult világban.

Első kiadványunkat a szükség sürgette. A szerkesztő jó társra találtam a könyvszerkesztő, Sztranyiczki Mihályban, és erőfeszítésünk gyümölcseként megjelent a Románia Magyar Nyelvvédő Szótár, amely elrománosodásunknak és kevertnyelvűségünk állított gátat örökös nyelvédelemre szólítva az olvasót a következő indoklással:

Az a magyar ember, aki megalakította már a maga egyszemélyes Erdély Pártját, és ezzel búcsút mondott a nálunk különösen piszkos politikának, az értelmes aprómunkában keres elfoglaltságot, és talál megnyugvást, hiszen maradásunk szempontjából itt ma mindnyájunknak rengeteg hasznos teendője van. A közművelődésben mindenekelőtt. És nyelvünk tisztántartásának mindnyájunkra kiterjeszhető kötelességében.

„A nyelv fontosabb az alkotmánynál is. Új alkotmányt szerezhet a nemzet, de új nyelvet nem, mert akkor már megszűnt magyarnak lenni.” Pintér Jenő fél évszázaddal ezelőtt több kiadásban is megjelent Magyar Nyelvvédő Könyvből, Felsőbüki Nagy Páltól az idézet, amely most nagyon reánk illik. A politikában nincs mit keresnünk, de mert nyelvben él a nemzet, nem többet, hanem mindent meg kell tennünk rohamosan románosodó nyelvünk védelmében. Mi, akik „adunk egy telefont”, „vesszük a buszt”, „vizsgát adunk”, „kilincsbe csukjuk az ajtót”, a bulletinnek, az aviznak, az apróbálásnak, az arovizionálásnak, a doszárnak, a bonnak, a borderónak, az apartamentnek, az audenciának, a balkonnak, a szkárának, a blokknak, a cseentrálénak, a datálásnak, a depónak, a deputátnak, a dezinfektálásnak, az exámennek (és így tovább) már alig használjuk a magyar megfelelőjét, be kell látnunk, hogy ez így nem mehet tovább! Hemzseg beszédünkben a román és más idegen szó. Ha ötven évvel ezelőtt szükség volt egy nyelvvédő könyvre, amely több-zör 10-25 ezres példányszámban elfogyott, ma egy ilyen zsebkönyv megjelentése felér egy megváltással. Fél évszázaddal ezelőtt sem volt erre pénz, és valószínűleg még sokáig papírhíánnyal küszködnek a nyomdák. Pintér Jenő, aki előbb a kereskedőknek; aztán az iparosoknak nyomtatott nyelvvédő füzeteket, végül könyvét a maga költségén jelentette meg. Pénz akkor sem volt; de munkatársainak száma meghaladta a félszázat. És a szerzőnek jutott ereje arra, hogy ne csak a gyakori magyartalanságokat, az elbur-jánzott idegen kifejezéseket gyűjtse

szótárba, hanem ilyen aranymondásokkal is bíztassa kézikönyve gyakori használatára a „művelt közönséget”:

„Amely nemzetnek nyelve nincs, annak nincs hazája, csak szállása; nincs hazajátsága, mert nincs hazája. És csak a szerencsés időknek tudhatni be, hogy az ilyen nem-nemzetet, hanem csoportot, a másik nemzet el nem nyeli. Nem a föld, nem a folyók tartják össze a nemzetet, hanem a nyelv.”

Higgyünk Kisfaludy Sándornak, és ne bizakodjunk a szerencsés időkben.

A sorozat indulását a Magyar Újságírók Szövetségének elnökeként is erdélyi Bodor Pál köszöntötte előszavában.

A sorozat kötetei, a kezdeti csekély támogatás után, a szerzők költségén kerültek nyomdába, a szerkesztést ingyen végeztem. Anyagi eszközök hiányában a kötetek terjesztése megoldhatatlan volt. Ennek ellenére a sorozat jó fogadtatásban részesült, és megfelelő nyilvánosságot kapott a médiában: többek között Dávid Gyula is méltatta televízióban. A népkönyvtár fontosságának tudatában ötven tervezett könyvet tartalmazó tervvel Sütő Andrást is felkerestem, aki baráti segítségét ígérve, további munkára biztatott. Két esztendő alatt, a lelkes Nistor Gáspárnak, a NIS Kiadó tulajdonosának segítségével, 22 számozott könyvet ért meg az *Erdélyi kiskönyvtár* (lásd a kötet hátlapján). Ötlet többet, mint a *Hasznos Könyvtár*, amely a helikoni írók erkölcsi támogatása ellenére kiszenvedett. Ugyanilyen sors várt az *Erdélyi kiskönyvtárra* is. (Külön elemzést érdemelne, hogy miként sikkadt el egy ilyen, napnál világosabb, alulról jövő, közhasznú kezdeményezés.)

Némi betekintést adhat erre az a másik, még ma is időszerűnek mondható kezdeményezésem. Köztudomású volt, hogy az erdélyi magyarság megmaradásáért folytatott küzdelemben nagy jelentőségű múltunk, történelmünk ismerete. Ennek gyors orvossága, magától érthetően az a javított Történeti kronológia lett volna (lenne), amely helyreállítaná az Kriterion Könyvkiadó kiadásában 1976-ban megjelentetett, erősen cenzúrázott munkát, és napjainkig tartóan tartalmazná mindazokat a jelentős történelmi dátumokat és adatokat, amelyek nélkülözhetetlenek alapfokú műveltségünk pótlásában. Sürgős teendő volt ez az ezerkilencszázas évek elején. Sztranyiczki Mihály segítségével a Magyar Tudományos Akadémia Történelemtudományi Intézetének *Magyarország történeti kronológiája* című négykötetes munkájának engedélyezett kivonatolásával és egész sor munkatárs közreműködésével összeállítottam és kiadásra előkészítettem az *Erdély Történeti Adattárat*.

1994 elején a kötet előszavában ezt írtam:

„Az elmúlt évtizedekben a hatalom történelmi tudatunkból törölni szándékozott az erdélyi magyarság múltját. Évezrede élnek magyarok Erdélyben. vívódásunk, küzdelmünk olyan történelmi tapasztalat, amely nélkül tudatos megmaradásun-

kért folytatott küzdelmünkben kevesebbek vagyunk és tovább kisebbsítésünket el nem kerülhetjük. Ezért sürgősen pótolnunk kell mindazt, amit történelmünkben elhallgattak és feledésre ítélték.

Nagy szükség van ma a történelemkönyvekre, történelmi regényekre, történelmünket népszerűsítő írásokra.

De figyelembe véve kisebbségi létünkben főként nehezedő, az erdélyi magyarsággal nem számoló, csak a többségiiek nemzeti büszkeségét gyarapító, mindenkor a politikához igazított hazai történelemírást, jelenlegi helyzetünkben a legcélravezetőbbnek történelmünk adatainak és tényeinek ismertetését gondoljuk. Rengeteg adat egyszerűen hiányzik köztudatunkból. Jórészt fejedelmeink nevét sem ismerjük, példaképeink cselekedeteiről, az erdélyi civilizációt megteremtő igyekezetükről is hallgatni kellett.

Meggyőződésünk, hogy a történelmi igazság visszaállítását leginkább egy tudományos megalapozottságú Történelmi Kronológia szolgálhatná, amelyet magyar, román, és angol nyelven is kiadnának. A sajtóban néhányszor már szóvá tettem ezt a nyilvánvaló igényt. Remélhetőleg történészeink belátható időn belül elkészülnek Erdély Történelmi Kronológiájának megírásával. Ennek az akadémiai szintű és valószínűleg terjedelmesebb munkának az elkészültéig, mi az iskolai oktatás és népnevelő történelemnépszerűsítés céljára ajánljuk az érdeklődők figyelmébe az Erdélyi Történelmi Adattárat, amelyet Magyarország Történelmi Kronológiája, és más forrásművek felhasználásával állítottunk össze.

Kézünkönyvünk Erdély történetének fontosabb adatait és tényeit időrendben nyújtja, politikai és kultúrtörténeti eseményeket rögzít, a függelékben pedig felsorolja az államfők, fejedelmek, vajdák nevét, és jelzi uralkodásuk idejét. Eltekintetünk a személy- és helységnevmutatóktól, amelyek a gyors kiadást hátráltatták volna. Térképeket sem közlünk, hogy elkerüljük az ezek láttán már unalomig űzött rágalmakat. Reméljük, hogy az összeállításban alkalmazott tényszerű, a tudományos magyarázatokban is mértéktartó közléssel jó szolgálatot teszünk a történelmünkről tárgyilagos véleményt kialakítók egyre bővülő táboraának.”

A kötet kéziratát előbb az egyik neves történelemtudósunkra bízta az összeállító, aki egy esztendei gondolkodás után az önkéntesen, minden anyagi juttatás nélkül dolgozóktól szerződésben lefektetett juttatást kért, hogy a munkát egyetemi hallgatóira bízva ellenőriztesse. A szerkesztő visszavette tőle a kéziratot, és számos helyen biztatókra találva, előbb egy fotós erdélyi képeivel díszített, majd számos társszerzőkkel megjelentethető kiadásba is beleegyezett. Végül egy hetilap anyagi támogatását ígérte, de anyagiak hiányában elfektette a kéziratot, amelynek végleges és javított példánya kézen-közön eltűnt.

1995-ben a kötet szerkesztője családi okokból Svédországba telepedett le, munkája kárba veszett, mert kezdeményezése is elhalt. Ma is szükség volna történelmi kronológiánkra. A hiányt pótolja némiképpen az a tankönyvsorozatba található időrendi táblázat, amelyet *A magyarság rövid története* címmel, Lászlóffy Csaba és Varga Domokos jegyezték és a Tinivár jelentetett meg anyaországi támogatással az ezerkilencszázas évek végén.

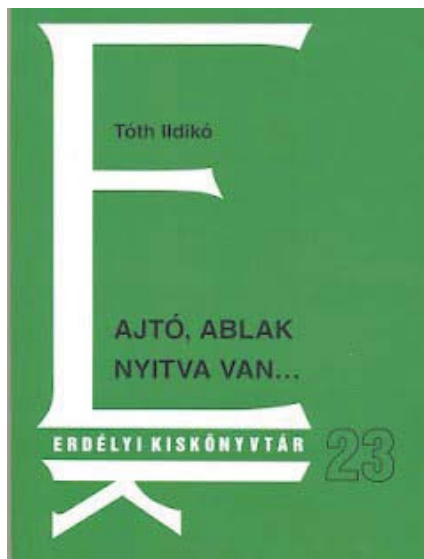
Az Erdélyi Történelmi Adattár fiaskójától eltekintve az Erdélyi kiskönyv-

tár kezdeményezés sikeresnek mondható, és újrakezdése hasznos lehet, amennyiben a jövőben nemcsak erkölcsi támogatókra talál.

Az újraindulást azért kezdeményeztem, mert a svédországi Magyar Liget (<http://magyarliget.hhrf.org>) névvel család lap, majd Ághegy (<http://aghegy.hhrf.org>) címmel skandináviai magyar irodalmi és művészeti folyóiratot évtizede szerkesztve, műhelyünkben eddig huszonnyolc Ághegy Könyv látott napvilágot. Mivel a könyvsorozat szerzői többnyire erdélyi eredetűek, s írásaik témája szülőföldjükön is olvasmányélményt jelent, magától értetődőnek találtam, hogy ezek az *Erdélyi kiskönyvtár* borítójával a félbe maradt sorozatot gyarapítsák.

Megjelent a sorozat 23. köteteként *Tóth Ildikó: ajtó, ablak nyitva van...* című mérai visszaemlékezései, és a 24. kötet: *Tar Károly: Ami eszembe jut* című kisprózai írásai. Előkészületben: *Veress Mária: Életre, halálra* (kisprózák), *Bartha István: Ábel Svédországban* (életrajz) és *id. Tar Károly: Nem így akartuk* (emlékirat)

Ligeti Pál

*OLVASMÁNY*PUBLICISZTIKA*ERDÉLYI ÉRDEKESSEGEK*KÉZIKÖNYV*

MINDEN ROMÁNIAI MAGYAR CSALÁD OLCSÓ KISKÖNYVTÁRA

A NIS KIADÓNÁL EDDIG MEGJELENT

1. Romániai magyar nyelvvédő szótár
2. Tar Károly (Transsylvaniaeus): Erdélyért kiáltom
3. Koppány Zsolt: **Bíró György** áliász **KUTYA** nekifutásai és kutyagolásai a mindig rózsás sportpályákon és a babértalanul is egyetlen életben
4. Tibori Szabó Zoltán: **Teleki Béla erdélvisége**
- 5-6. **Színjászók könyve**. Összeállította Kötő József, Molnos Lajos, Tar Károly, Eloszó: Molnos Lajos.
7. Csűrös István: **Olvadó hőpelyhek...**
8. Josef Marlin: **Szász utazás** (Balogh Edgár fordítása)
9. Makkai Endre: **Morzsák** (Elbeszélések)
- 10-11. Beke György: **Hadi utak Erdélyben**
12. Kiss János: **Csupa vasárnap**
13. Bölöni Farkas Sándor: **Az új Erdély hajnalán**
- 14-15. Aniszi Kálmán: **Tanúságtevők**
16. Karacsöny Sándor: **Lélek és nevelés**
17. Gajdos Balogh Attila: **Besűgői jelentés**
18. Orbán Ferenc: **Pillanat**
19. Kozma Dezső: **Klasszikusok Erdélyben**
- 20-21. Tar Károly: **Tanítók nyomában**
Tar Károly: **Faragott fájdalom**
22. Tar Károly (Transsylvaniaeus): **Magyar dolgok**
23. Tóth Ildikó: **Ajtó, ablak nyitva van...**

NIS KIADÓ KOLOZSVÁR
MÁJUS 1 TÉR 4-5. SZÁM
GRANJON DIGITÁLIS NYOMDA
TEL.: 0040-264-438775